

Rådsledersamling Stavanger bispedømme 21.05.2016 – Pilegrimsarbeidet

Innledning

Da Kristin Lavransdatter skulle legge ut på sin siste pilegrimsvandring var hun kledd slik at alle kunne se at hun var pilegrim. Slik var det i middelalderen. Pilegrimene ble gjenkjent på kappen, hatten og staven. Men vi skal ikke leke middelalderpilegrimer i vår tid, så jeg legger av meg disse klærne... Jeg rekker ikke å ta den lange historien her i dag, men vil løfte fram den pilegrimsbevegelsen vi opplever i vår tid. Og nå, som da, handler det om en vandring mot det hellige, - det andre, - det evige, - Gud....

Pilegrimsbevegelsen fornyes og vokser i samfunnet vårt og ellers i Europa, og engasjerer folk både i og utenfor kirken. Mange legger ut på kortere eller lengre pilegrimsreiser, og mange er historiene om opplevelser underveis som rører ved de store og viktige spørsmålene i livet. Noen forteller at reisen har utløst en gudstro, andre sier at troen er blitt styrket og atter andre bruker ord som at en går ikke uberørt en sånn vandring.

Den moderne pilegrimen er ikke et resultat av vedtak i utvalg eller råd, men dukker opp og kommer vandrende fra sitt sted, med sin lengsel. Det var på midten av 1980-tallet at det kom vandrere fra Sverige til Nidarosdomen og sa at de kom som pilegrimer, etter flere hundrår uten pilegrimsvandring i Norge. Det skapte noe usikkerhet og forvirring i staben der med det samme, men de skjønnte snart at dette var noe de måtte prøve å møte på en god måte.

De ville komme på egne premisser med sine liv til det hellige rom. Vi ble utfordret til å legge til rette for lystenning, skriving av bønner, og vi lot bl.a. et kapell bli et takkens rom, sier Arne Bakken, som da var kapellan i Nidarosdomen, senere pilegrimsprest i Nidaros og i Hamar.

Jeg ser på pilegrimen som undringens sendebud til vår tid, fortsetter han.

Det kom stadig flere pilegrimer, og da Trond Giske var kulturminister fikk han etablert en **nasjonal pilegrimssatsing** (2009), der kirken er nevnt som ett av fire elementer (kultur, miljø, næring og kirke). I hovedmålsettingen under avsnittet kirke: *Revitaliseringen av pilegrimsvandringene skal gi bidrag til at kristen tro og tradisjon forblir viktige kilder for menneskers identitet og tilhørighet. (bilde)*

Kirkerådet har oppnevnt er **Nasjonalt kirkelig pilegrimsutvalg** som skal bidra til kristent innhold i pilegrimsbevegelsen og hjelpe menighetene til å ta dette i bruk på en god måte. *(bilde)*

Og dette er det vi vil være med på i Stavanger bispedømme. Vi ser på pilegrimssatsing som en stor mulighet i et folkekirkelig perspektiv. Folk er på vandring og på reise i vår tid. Kirken må være der folk er. Begrepet *pilgrim* har fått en positiv klang for mange og gir gode assosiasjoner. Dette gir kirken en anledning til å nå lengre og bredere ut med sitt budskap, og en utvidet kontaktflate i møte med den åndelige lengsel som mange bærer på.

Pilegrim gjennom livet

En pilegrimsferd er en god metafor for livsvandringen.

(bilde) En liten pilgrim som nettopp har startet på egne bein.

Vi er alle pilegrimer gjennom livet, - fra fødsel til død og oppstandelse. Det å være pilgrim definerer mennesket til mange relasjoner – til Gud, til seg selv, til medmennesker, natur, miljø og kultur i alle former.

Mange bærer på en åndelig lengsel og spør etter helhet og mening. Pilegrimsperspektivet skaper sammenheng mellom troen og livet, - her og nå - og i et evighetsperspektiv. En livstolkning som hjelper til livsmestring.

Det er de færreste som legger ut på lange pilegrimsreiser, og det er heller ikke målet for bispedømmets satsing på pilegrimsarbeid. Målet er å gi mennesker hjelp til å snakke om selve livet og alt som det rommer, og formidle evangeliet om Guds kjærlighet og nåde inn i den enkeltes liv.

Kirken som pilegrimskirke

Den norske kirke er først og fremst kirke i lokalmenigheten. Det er her møtet med den enkelte skjer. *(bilde)*

Og her kan pilegrimsmotivet være et godt innsteg, - et pedagogisk hjelpemiddel som åpner opp for trosopplæring og bidrar til menighetsutvikling lokalt.

Pilegrimens livsstil er en bærekraftig livsstil. I «Plan for diakoni i Den norske kirke» nevnes verdier som gjestfrihet og nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet som viktige virksomhetsområder. Dette er verdier som er inkludert i pilegrimsmotivet.

Pilegrimene i nyere tid har på en spesiell måte landet over vært med å åpne kirkene og bane vei for en fornyet forståelse av at en kirke er et helligsted hvor alt i våre liv har sitt rom. Og de har aktualisert behovet for ulike uttrykksformer og trospraksis.

Troen sitter ikke bare i hjernen. Den kan også ha sin plass i føttene som kan bære oss til helligstedet. Biskop Halvor Nordhaug snakket om *troens kroppsspråk* i et foredrag på en pilegrimskonferanse i fjor, at *vi som kalles protestanter trenger å utvikle en sanselig og kroppslig tro. Vi trenger mer kultur og kunst, mer korstegning og kneling. Og vi trenger å gå pilgrim ... Du blir det du gjør.*

Vi vet at kirkebygg betyr noe for folk når det gjelder. Vi har sett det i forbindelse med kirkebranner, katastrofer og ulykker, dødsfall og store begivenheter. Selve bygget, med så mye symbolikk, formidler noe om Guds nærvær i vår verden og den enkeltes liv.

Se for deg den kirken du hører til der den ligger i terrenget, med tårnet som en kompassnål som peker oppover og viser vei i livsvandringen. Kirkene er oftest vendt mot øst, mot lyset og den nye dagen og de nye mulighetene. Vi kommer inn fra vest, fra verden, og kan gå veien fram mot alteret, Guds sted. Se på selve arkitekturen – Langkirke? Korskirke? Rundkirke? Vifteform? Hvor står døpefonten? Prekestolen? Er det trapper opp fra våpenhuset? Trapper til koret? Kunst? osv... Arkitekt og kunstner har hatt en tanke bak utformingen. De vil formidle et budskap. En vandring utenfor og inne i kirken med kirkebygget som tema, kan være til hjelp for å oppfatte det og bli bevisst.

Alle menigheter har dermed sitt pilegrimsmål og kan lage sin pilegrimsvei. Vandringen til vår egen sognekirke kan være vår pilegrimsvandring, slik erkebiskop Arne Vade skrev i et hyrdebrev til allmuen i hele erkebispeprovinzen på midten av 1300-tallet: *(bilde) Det skal dere alle trofast akte på, enhver især, at dere stadig kommer til dere sognekirke, ydmykt og kristelig. Det er deres pilegrimsvandring. (bilde fra Avaldsnes)*

En lokal pilegrimsvei kan benyttes i ulike sammenhenger og tilpasses alle aldersgrupper, både barn, unge og voksne. Vandringene kan ta utgangspunkt i forskjellige tema og legges opp for ulike grupper og lag, f.eks. barnehager, skoler, historielag, foreninger og grupper av ulikt slag osv.

Det kan være verdifullt å trekke inn kulturminner i nærmiljøet, lokal historie, legender o.l. Det kan være med på å skape identitet og tilhørighet. Det å høre om andres tro, i tidligere tider, gir naturlig anledning til å snakke om egen tro. Vi får et språk som kommuniserer.

Vi har en visjon om åpne kirker der mennesker kan gå inn og ut i løpet av hverdagen i ulike livssituasjoner og få oppleve stillhet, tenne lys, be en bønn, møte et medmenneske, oppleve guds nærværet i eget liv.

Pilegrim i Rogaland – Hva har vi?

(kommentere bilder fra vandring i bispedømmet)

- Pilegrimsutvalg i 7 av de 9 prostiene. Flere aktive pilegrimsmiljø på menighetsnivå.
- Utstein Pilegrimsgard
- Stillhetsarbeid – retreat og pilegrim
Hvert år utarbeides det en brosjyre som viser en oversikt og informasjon om programmet for pilegrims- og retreatarrangementer i bispedømmet i løpet av året. Brosjyren sendes alle menigheter i begynnelsen av januar.
- Pilegrimsforum
Alle pilegrimsutvalgene inviteres til et døgn på Pilegrimsgarden i januar. Vi ser på dette som et lederforum for pilegrimsarbeidet. Pilegrimsforum har som mål å øke kunnskap, gi inspirasjon, sikre kvalitet, bygge nettverk, dele erfaringer og tenke sammen om veien videre.
- Pilegrimskart for Rogaland
For å styrke bevisstheten om kirkebygget som pilegrimsmål har Stavanger bispedømmeråd utarbeidet et Pilegrimskart for Rogaland der alle kirkene er tegnet inn. Pilegrimskartet er distribuert til alle husstander i bispedømmet og inviterer til å bli kirkesamlere.
- Lengre pilegrimsturer
Vi har to årlige 5-dagers pilegrimsferder gjennom deler av bispedømmet; en fra Egersund til Stavanger domkirke og en fra Stavanger domkirke til Røldal. På disse turene oppsøkes de lokale kirkene underveis, og lokalbefolkningen inviteres til samlingene og til å vandre med et stykke.
- Vi samarbeider om prosjektet *Kystpilegrimsleia*. Rogalandskysten er første etappe på Kystpilegrimsleia til Trondheim.

- Tema på visitas
Biskopen løfter fram pilegrimstema i forbindelse med visitaser. Det arrangeres vandring med bønn for kommune, menigheter, organisasjoner og lag.
- Lokale vandringer, gudstjenester, temakvelder, arrangementer, skaperverkets dag...
- Mogleiv

Til slutt

Åpne kirker, pilegrimstema, arrangementer, vandringer og reiser kan være med å formidle evangeliet for folk i dag, som er kirkens sentrale oppdrag. Det ligger til rette for et bredt samarbeid med mange aktører i dette arbeidet: kirke, historielag, frivillige organisasjoner, kommuner, fylkeskommune, næringsliv, museer, reiseliv og turisme. Kirken er her en viktig aktør og bidragsyter.

Det som skjer lokalt har betydning regionalt og nasjonalt – og omvendt.

Vær gjestfrie når pilegrimene kommer, - *Glem ikke å være gjestfrie, for på den måten har noen hatt engler som gjester, uten å vite det*

Dette er et stort tema og jeg kunne holdt på lenge. En liten smakebit som jeg håper gir mersmak. Ta gjerne kontakt!

God vandring videre! I menigheten og i eget liv!

Må din vei komme deg i møte.

Vinden alltid være bak din rygg.

Solens lys leke på ditt kinn.

Regnet falle vennlig mot din jord.

Og må Guds gode hånd verne om deg

til vi møtes igjen!

Margun Pettersen
pilegrimsrådgiver